

Urinveisinfeksjoner (forebygging av) og bruk av katetre

Side 1 av 3

Dokument ID:
I.6.2.6.2.4.2-1 Godkjent dato:
03.07.2024 Gyldig til:
03.07.2026 Revisjon:
8.00

Foretaksnivå/Virksomhetsstyring/Kvalitet og pasientsikkerhet/Smittevern/Infeksjonskontrollprogram

1. Hensikt:

Hindre at urinveisinfeksjoner som kan forebygges, oppstår i sykehuset.

2. Omfang:

Alle ansatte som behandler og/eller håndterer pasienter som er utsatt for urinveisinfeksjon.

3. Ansvar:

Enhver linjeleder har ansvar for å informere sine ansatte om retningslinjen og alle ansatte har ansvar for å følge den.

4. Handling**Risikofaktorer**

Ifølge Folkehelseinstituttet er opptil 80 % av helsetjenesteassosierte urinveisinfeksjoner (HAI-UVI) knyttet til instrumentering av urinveiene, spesielt bruk av blærekateter. Et innlagt permanent urinveiskateter, vil raskt bli kolonisert med bakterier. I tillegg kan faktorer som høy alder, alvorlig sykdom, mekaniske forhold (anatomi, stendannelse etc.) nedsatt immunforsvar (diabetes, immunsuppresjon etc.), øke risikoen for urinveisinfeksjon. Hos pasienter med blærekateter vil kvinner utvikle UVI hyppigere enn menn. Andre risikofaktorer er manglende kateterstell og at kateteret er lagt inn utenfor operasjonsstuen. Redusert bruk av kateter er det viktigste tiltaket for å redusere forekomsten av HAI-UVI.

Ulike metoder for oppsamling av urin

- Permanent blærekateter (KAD) urinen tappes kontinuerlig.
- Intermitterende kateterisering (IK) urinen tappes med regelmessige/jevnlige intervall. Gir trolig mindre infeksjonsrisiko enn KAD. Det anbefales steril prosedyre (SIK) i helseinstitusjoner.
- Suprapubiskateter (SPK) urinkateter som legges inn i blæren via et lite snitt i bukveggen like over symfyen. Urinen tappes kontinuerlig eller med jevnlig intervall.
- Toalett-trening /bleier: bleier kombinert med toalett-trening bør velges ved inkontinens fordi bleier utgjør en mindre risiko for UVI enn kateter. Ved bruk av bleie må det sørges for god intimhygiene og regelmessig skift.
- Uridom: bruk av uridom gir mindre risiko for UVI enn KAD/SIK. Bør velges dersom det ikke er obstruksjon i urinveiene og det ikke er mye resturin. Obs! viktig med god intimhygiene og kontroll av tegn på hudskade som følge av uridomet.

Indikasjon for bruk av urinveiskateter:

Urinveiskateter skal kun legges inn/brukes på medisinsk indikasjon.

Eksempel på indikasjoner:

- Ved blæretømmingsproblemer hos pasient og intermitterende kateterisering ikke kan benyttes.
- Akutt urinretensjon eller obstruksjon av uretra.
- Måling av timediurese hos kritisk syke pasienter.
- Behov for kontinuerlig gjennomskylling av urinblæren for eksempel pga. blødning/koagler eller grums og utfellinger i urinen.
- Perioperativt ved visse kirurgiske inngrep.
- For å bidra til tilheling av åpne sakrale eller perianale sår hos inkontinente pasienter.
- Pasienter som må immobiliseres over lang tid, slik som ved potensielt ustabile thorakale eller lumbale spinale tilstander eller multitraumer med for eksempel bekkenfrakturer.
- For å bedre pasientens komfort ved terminal pleie, hvis nødvendig.
- Temporære tømmingsforstyrrelser på grunn av intravesikale obstruksjoner (i påvente av behandling).
- Permanent tømmingsforstyrrelse på grunn av skader eller lidelser som rammer urinblæren eller dens tømmingsevne.

 SØRLANDET SYKEHU		Urinveisinfeksjoner (forebygging av) og bruk av katetre			Side: 2 Av: 3
Dokument-id: I.6.2.6.2.4.2-1	Utarbeidet av: Smittevernenheten	Fagansvarlig: Smittevernoverlegen	Godkjent dato: 03.07.2024	Godkjent av: Mikkel Peter Høiberg	Revisjon: 8.00

Foretaksnivå/Virksomhetsstyring/Kvalitet og pasientsikkerhet/Smittevern/Infeksjonskontrollprogram

Komplikasjoner:

Komplikasjoner forekommer hyppigst hos kvinner:

- Vanlige komplikasjoner er lekkasje av urin rundt kateteret og ubehag og smerter rundt urinrørsåpningen (uretritt).
- Mer alvorlig komplikasjoner er inflammasjon og arrdannelse med påfølgende strikturer i urinrøret, urinveisinfeksjoner og utvikling av alvorlig infeksjoner som pyelonefritt eller prostatitt.

Viktige prinsipper for å forebygge infeksjon ved kateterbruk:

- Følg anbefalingene i retningslinjen [Håndhygiene](#).
- Bruk sterilt utstyr og aseptisk teknikk ved innleggelse, håndtering og stell av alle typer urinveiskateter.
- Rengjør området rundt urinrørsåpningen med steril væske før innleggelse av kateter (sterilt vann, fysiologisk saltvann eller klorheksidin 0,5 - 1 mg/ml).
- Bruk en engangstube med sterilt glidemiddel (Lidocain) ved innleggelse av KAD.
- Bruk lukket drenasje. Ethvert brudd på det lukkede systemet utgjør en infeksjonsfare. Følg produsentens anvisning for hvordan systemet festes og håndteres.
- Unngå knekk eller klem på slangen, urinen skal strømme uhindret.
- Posen til oppsamling av urin skal alltid være under blærenivå og tømmes regelmessig. Benytt pose med tappekran. Posen må ikke ligge på, eller komme i kontakt med, gulvet. Bruk en separat desinfisert oppsamlingsbeholder for hver pasient. Unngå at tappekran kommer i kontakt med oppsamlingsbeholderen i forbindelse med tømming. Dersom dette skjer må kranens utside desinfiseres med desinfeksjonsprit før kranen åpnes og tapping starter.
- Daglig intimhygiene med mild såpe og vann.
- Det anbefales ikke bruk av antibiotika eller antiseptika for å forebygge urinveisinfeksjon, med mindre det foreligger klinisk indikasjon.

Forordning, indikasjon, innleggelse og seponering dokumenteres i pasientens journal.

Ved bruk av permanent kateter skal dette seponeres så raskt det er forsvarlig, da infeksjonsfaren øker jo lenger tid det ligger inne i blæren.

Blærescanner benyttes for å bedømme urinvolum, evt. resturin og behovet for kateterisering. Den som benytter blærescanner må ha nødvendig opplæring og blærescanneren må gjennomgå anbefalt rengjøring og desinfeksjon mellom hver gangs bruk.

KAD

For innleggelse, følg anbefalingene i [Innleggelse av permanent blærekateter hos voksne](#).

- Benytt kateter med minst mulig diameter som samtidig gir tilstrekkelig drenasje.
- Produkt som inneholder lateks kan forårsake allergiske reaksjoner og rene latekskateter bør derfor unngås.
- Teflon- /hydrogel- og silikonelastomerbelagte latekskatetre benyttes ofte ved korttidsbruk (mindre enn 14 dager), følg produsentens anbefaling for brukstid.
- Ved langtidsbruk bør kateter av hel silikon benyttes da dette er mer vevsvennlig. Disse følger skiftfrekvens anbefalt fra poliklinikken.

SIK - foretrukket metode ved temporær tømmingsforstyrrelse. Se prosedyre: [Kateterisering - steril intermitterende - SIK - SSHF](#)

Ren intermitterende kateterisering (RIK): Anbefales ikke brukt i helseinstitusjoner, men brukes til opplæring av pasienten som skal utføre dette på seg selv. [Opplæring til RIK - Ren Intermitterende Kateterisering](#)

SPK, se prosedyre: [Suprapubiskateter - Innleggelse, skifte, stell, fjerning](#)

 SØRLANDET SYKEHU		Urinveisinfeksjoner (forebygging av) og bruk av katetre			Side: 3 Av: 3
Dokument-id: I.6.2.6.2.4.2-1	Utarbeidet av: Smittevernenheten	Fagansvarlig: Smittevernoverlegen	Godkjent dato: 03.07.2024	Godkjent av: Mikkel Peter Høiberg	Revisjon: 8.00

Foretaksnivå/Virksomhetsstyring/Kvalitet og pasientsikkerhet/Smittevern/Infeksjonskontrollprogram

For urinprøvetaking, se prosedyre: [Urinprøve til bakteriologisk undersøkelse- eHåndbok, OUS](#)

Blæreskylling benyttes noen ganger etter kirurgiske inngrep, det legges inn spesialkateter med flere lumen som sikrer kontinuerlig skylling i lukket system. Utover dette er kateterskylling ikke anbefalt for å forebygge UVI. Ved tett kateter anbefales at kateteret fjernes og evt. nytt legges inn.

[Metoderapport - Urinveisinfeksjoner \(forebygging av\) og bruk av katetre](#)

Kryssreferanser

Se aktuelle lenker i dokumentet.

Eksterne referanser

[Veileder for forebygging av kateterassosierte urinveisinfeksjoner, FHI](#)

[Permanent urinkateter \(KAD\), voksne – innleggelse, skifte, stell, observasjoner og seponering- eHåndbok OUS](#)

[Steril Intermitterende Kateterisering \(SIK\)- voksne- eHåndbok OUS](#)

[Suprapubisk kateter \(SPK\) Voksne– innleggelse, skifte, stell og seponering – eHåndbok OUS](#)

[Urinprøve til bakteriologisk undersøkelse – eHåndbok OUS](#)